

Gilbert Achcar: USA förlorade i Afghanistan. Men USA- imperialismen försvinner inte

[Ur [International Viewpoint](#), 6 september 2021. Ursprungligen publicerad i [Jacobin](#), 4 september. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

Den USA-stödda afghanska marionettregeringens fiasko har givit upphov till ett oräkneligt antal dödsrunor över den amerikanska imperialismens styrka. Dessa dödsrunor är förhastade.

Antikrigsrörelsen ska inte ha några illusioner om att USA:s tillbakadragande från Afghanistan innebär att USA-imperialismens era av krigföring är slut. Det som äger rum är bara en uppdatering av de lärdomar som drogs av Vietnam, i avsikt att ge USA:s militära engagemang en smartare ledning och högre kostnadseffektivitet – inte att backa från den amerikanska imperialistmaktens globala herravälde.

I och med tillbakadragandet av trupperna 1975 blev USA:s nederlag i Vietnam slutgiltigt, och ledde till en betydande revidering av den militära strategin för att förbereda USA för krig under den digitala eran. De inrikespolitiska effekterna av Vietnam var enorma, speciellt den massiva avsky mot krig som hade växt fram inom USA:s befolkning, i synnerhet ungdomen. De imperialistiska krigshetsarna kallade det ”Vietnamsyndromet”, och betraktade allmänhetens mycket sunda misstro mot maktelitens benägenhet att starta imperialistiska operationer som en sjukdom.

Efter Vietnam blev det helt avgörande att undvika att ännu ett utdraget krig slutade i ett misslyckande mot bakgrund av antikrigsmobiliseringar på hemmaplan. USA:s strategi efter Vietnam finslipades under åren med Ronald Reagan och George H W Bush, men åsidosattes till stor del under perioden efter 11 september, och ledde till att USA upprepade många likadana misstag under George W Bushs ”krig mot terrorn”.

Nu signalerar Joe Biden om en återgång till strategin efter Vietnam. Det kanske ger färre soldater på marken, men blanda inte ihop det med att USA:s imperialistiska aggressioner upphör.

En revolution i militära angelägenheter

Den militära strategin efter Vietnam inramades av två faktorer: att inkallelserna upphörde 1973 och ”revolutionen i militära angelägenheter” under åren med Reagan och Bush den äldre.

Slutet på värnpliktstjänstgöringen och övergången till en helt frivillig yrkesarmé innebar en kraftig minskning av personalen. I förhållande till den amerikanska befolkningen är den aktiva personalen idag mindre än hälften av vad den var 1973 (även om det fortfarande är den fjärde största armén i världen, efter Kina, Indien och Nordkorea). Ronald Reagan försökte kompensera minskningen av militärens storlek med den största ökning av militärutgifterna utanför krigstid som USA någonsin har bevittnat. Militärutgifterna var som högst 7% av BNP under Reagans andra mandatperiod. Det strategiska målet med dessa massiva utgifter var att forska, utveckla och producera en ny generation av sofistikerade vapen som skulle öka ”förstörelsekraften” hos USA:s vapenarsenal för att kompen-

sera personalminskningen.

Denna ”revolution i militära angelägenheter” gick hand i hand med en militärdoktrin som vidareutvecklades under dessa år. Dess huvudsakliga konstruktörer innefattade Dick Cheney och Colin Powell, två tjänstemän i Reagans och Bush den äldres regeringar som senare skulle spela en ledande roll under inledningen av kriget efter 11 september. Kärnan i den nya doktrinen var att USA skulle undvika den sorts gradvisa inblandning, kallad ”eskalering”, som hade fått USA att köra fast i det politiskt kostsamma, utdragna kriget i Vietnam. Istället skulle man bara föra tidsbegränsade krig från en ”förkrossande överlägsen” position, efter att ha byggt upp de nödvändiga styrkorna nära krigsskådeplatsen. Målet skulle vara att inte förlora några döda bland den amerikanska personalen genom att minimera truppers inblandning i sammandrabbningar på marken och istället använda fjärrkrigföring, beledsagad av begränsade markoperationer när det blev nödvändigt.

Kriget mot Irak 1991 som svar på dess invasion av grannlandet Kuwait var USA:s första krig i stor skala sedan Vietnam, och det var en lärobokillustration av doktrinen efter Vietnam. USA väntade flera månader tills det hade byggt upp en imponerande militär styrka i närheten av Irak och Kuwait. Därefter inledde det en förödande bombkampanj som inte bara riktade sig mot irakiska trupper utan också mot Iraks civila infrastruktur – ett faktum som tillsammans med det hårda embargo som drabbade Irak under 12 år efter kriget ledde till en dödsiffra av folkmordsproportioner (en överdödighet på 90.000 per år enligt FN-siffror). Själva stridigheterna varade i mindre än 6 veckor.

I efterhand är det roande att läsa Colin Powells lovord om kriget i Irak 1991, eftersom vi känner till den vanhedrande roll han senare skulle spela när han som George W Bushs utrikesminister rättfärdigade ockupationen av Irak:

Gulfkriget var ett krig med begränsade mål. Om det inte hade varit det, hade vi härskat i Bagdad idag – till oförlåtliga utgifter i form av pengar, förlorade liv och förstörda regionala relationer... [V]i kan granska påståendena från de som har frågat varför president Bush inte beordrade våra arméer att gå mot Bagdad sedan vi hade drivit ut den irakiska armén från Kuwait.... Skulle det inte ha varit värt de oundvikliga konsekvenserna: stora ockupationstrupper i Irak i årtal framåt och en mycket dyr och komplicerad amerikansk kolonialadministration i Bagdad? Lyckligtvis för USA tyckte förnuftiga människor på den tiden inte det.

Lärdomar som har gjorts och inte gjorts

Reagans och den äldre Bushs strategiska arv åsidosattes och förkastades helt under George W Bush, paradoxalt nog med deltagande av två av dess skapare: Powell själv och Cheney.

Fram till mitten av George W Bushs andra mandatperiod agerade den nya administrationen i linje med den nykonservativa anda som genomsyrade ”Projektet för ett nytt amerikanskt århundrade”, den krigshetsande tankesmedja som de flesta av administrationens framträdande medlemmar tillhörde. Angreppen den 11 september gav denna grupp en gyllene möjlighet att släppa loss sin hybris.

Deras främsta mål var Irak, som försvarsminister Donald Rumsfeld ville invadera direkt efter angreppen. Alternativet att börja med Afghanistan, som Powell försvarade av det uppenbara politiska skälet att det var al-Qaidas bas, segrade slutligen.

Motivet för huvuddelen av de krigsansträngningar som inleddes efter 11 september hade inte mycket att göra med parollen ”kriget mot terrorism”. Det var ett krig för ett nytt amerikanskt

århundrade, ett krig för att utvidga och befästa det amerikanska imperiets räckvidd.

Utöver för att slå ner al-Qaidas bas i landet var Afghanistan framförallt en möjlighet att skaffa en strategisk militär ställning i Centralasien. Utvidgad med hjälp av militära anläggningar i intilliggande tidigare sovjetrepubliker, var det en ställning som låg lämpligt placerad mellan Rysslands europeiska fastland och Kina, de två möjliga ”jämlika konkurrenter” mot vilka USA:s militära planer efter Kalla kriget hade utformats.

För Irak var intressena mycket mer uppenbara: ett land med enorma oljereserver mitt i den högt uppskattade regionen vid Persiska viken. Efter Kalla kriget hade det varit en prioritering för Washington att dominera denna region, både för den strategiska vikten att kontrollera tillgången till regionens kolvätetillgångar och den ekonomiska betydelsen av att trygga flödet av petrodollar för att köpa både amerikanska vapen och statsobligationer.

Skillnaden mellan de strategiska intressena i Afghanistan och Irak avgjorde de två helt olika sorternas krig. Kriget i Afghanistan började på ett sätt som verkade ligga i linje med lärdomarna efter Vietnam: 2002, det första året av USA:s krig i Afghanistan, hade bara 9.700 amerikanska soldater placerats ut i landet (liksom 4.800 andra utländska allierade trupper). Washington säkerställde baser och litade till största delen till den talibanfientliga Norra alliansens lokala soldater för att strida mot talibanerna på marken.

Men genom att sträva efter målet att bygga upp en stat ignorerade USA en central lärdom efter Vietnam. Det ledde oundvikligen till en ”eskalering” för att försöka kontrollera landet med hjälp av marionettregeringen som USA installerade i Kabul. Men 2007, sju år efter att operationerna hade inletts, var antalet amerikanska soldater i Afghanistan ändå mindre än 25.000.

Jämför det med antalet trupper som redan från början placerades ut i Irak: nästan 142.000 2003, en nivå som mer eller mindre bibehölls fram till Barack Obamas första år som president, varefter antalet minskade under de följande två åren för att fullborda det tillbakadragande som var planerat till slutet av 2011.

I själva verket kunde Washington knappast skicka så mycket fler soldater till Irak: Pentagon hade varnat Rumsfeld att det för att kontrollera Irak skulle krävas minst dubbelt så många som skickades dit 2003 – en satsning som skulle ha ansträngt USA:s militära förmåga och inte varit hållbart annat än under en kort period. Men Bush-administrationen höll envist fast vid åsikten att de amerikanska trupperna skulle ”hälsas som befriare” av de flesta irakier.

Detta enorma självbedrägeri och önsketänkande fick dem att genomföra ockupationen av Irak helt i strid mot lärdomarna efter Vietnam: Powells beskrivning 1992 av ”stora ockupationstrupper i Irak i årtal framåt och en mycket dyr och komplicerad amerikansk kolonialadministration i Bagdad” låter som en riktig beskrivning av det som hände efter invasionen 2003.

Irak förvandlades snabbt till ett trask för de amerikanska trupperna. Rebellerna tog till självmordsattacker i stor skala och verkade främst inom den sympatiskt inställda sunnibefolkningen. Trasket förvandlades 2006 till en katastrof, då USA:s ockupationstrupper drogs in i ett sekteristiskt inbördeskrig.

Misslyckandet i Irak hade blivit uppenbart och den amerikanska härskande klassen drog i nödbromsen. En kongresskommission med båda partierna utformade en strategi för att dra sig tillbaka,

baserad på en radikal förändring av taktiken, och Rumsfeld tvingades avgå.

Strategin kallades ”surge” [svallvåg] och bestod av en tillfällig, kraftig ökning av USA:s trupper (upp till 157.800 2008) för att tillsammans med sunniarabiska trupper, vars lojalitet hade köpts för detta syfte, ge al-Qaida ett tungt slag. Detta sammanföll med de sekteristiska stridigheterna, och istället för att de amerikanska trupperna föreföll agera till förmån för den arabiska shiamajoriteten, uppstod uppfattningen att de var ett skydd för den arabiska sunnminoriteten. Det ökade bara trycket från de dominerande Iranstödda shiitrupperna att få slut på de amerikanska truppernas närvaro. Även om ”svallvågen” visade sig vara framgångsrik i att marginalisera al-Qaida (som under tiden hade bytt namn till Islamska staten i Irak), var det inte längre möjligt för Washington att ha kvar sin truppenärvaro i landet.

2008 slöt Bush ett avtal med Iraks proiranska regering (som var resultatet av ett val som ockupanten hade påtvingats av en massiv shiamobilisering under ockupationens andra år): de amerikanska trupperna skulle påföljande år lämna Iraks städer, och skulle lämna hela landet i slutet av 2011. Obama var stolt över sitt motstånd mot ockupationen av Irak 2003 och uppfyllde med glädje detta åtagande. Men det gick inte att missuppfatta: USA hade lidit ett nytt tungt nederlag.

Dubbla fiaskon i Afghanistan och Irak

USA:s nederlag i Irak fick enorma konsekvenser. Det återupplivade med kraft ”Vietnamsyndromet” och påverkade Washingtons ”trovärdighet” oerhört mycket. Istället för att avskräcka sina motståndare hade USA i själva verket ingjutit mod i dem, speciellt i Mellanöstern: efter 2011 utvidgade Iran sin regionala militära inblandning enormt; Islamska staten i Irak blev Islamska staten i Irak och Syrien (ISIS), byggde på nytt upp sig i Syrien, och invaderade därifrån en mycket stor del av Iraks territorium 2014; och med början 2015 intervenerade Ryssland massivt i Syrien.

Jämfört med det är nederlaget i Afghanistan mycket mindre viktigt, trots att det är mycket mer spektakulärt. Obama trodde att han kunde få ut USA ur landet genom att göra om den irakiska ”svallvågen”. Under sitt första år som president mer än fördubblade han antalet amerikanska soldater till 68.000, och ökade det 2010-2011 till en topp på 90.000. 2013 minskade han det sedan från 60.000 till 29.000 2014, efter att han 2013 hade beslutat att de amerikanska trupperna inte längre skulle delta i stridsoperationer utan skulle inskränka sig till att hjälpa de amerikanskt utbildade afghanska regeringsstyrkorna.

Samtidigt började hans regering samtala med talibanerna i Qatars huvudstad Doha. Påföljande år tillkännagav Obama en tidtabell där större delen av de amerikanska trupperna skulle dras tillbaka i slutet av 2016. 2015 och 2016 fanns det inte kvar mer än 7.000 amerikanska soldater i Afghanistan.

Samma faktor som 2014 fick den amerikanska militären att återvända till Irak och gå in i Syrien förlängde också USA:s inblandning i Afghanistan längre än till 2016: Islamska staten, vars centralasiatiska nätverk, Islamska staten-Khorasanprovinsen (IS-K), uppstod där. Obama hade betraktat dödandet av Usama bin Ladin 2011 som ett ”fullbordande” av kriget mot terrorismen, och lät honom dra sig ur Afghanistan utan att förlora ansiktet. IS-K:s uppsving upphävde detta anspråk.

Det förklarar Donald Trumps annars oförståeliga beslut att återigen öka antalet amerikanska soldater i Afghanistan, och under de första åren av sin mandatperiod fördubbla det till 14.000, trots sin ”isolationistiska” retorik och upprepade löften att avsluta USA:s pågående krig. Det var Trumps

”svallvåg” efter Obamas, i syfte att försäkra sig om förutsättningar för ett slutgiltigt trupptillbakadragande. 2019 minskade han sedan åter antalet soldater till 8.500, samtidigt som han intensifierade samtalen med talibanerna i Doha.

Efter att i februari 2020 ha slutit ett avtal med de sistnämnda minskade Trump antalet amerikanska soldater ännu mer, och lovade att ha dragit tillbaka alla soldater till den 1 maj 2021. Som en del av detta avtal tvingade han marionettregeringen i Kabul att befria 5.000 fångar, som talibanerna hade krävt – ett stort lyft för dem. I november beslutade så den avgående Trump-administrationen att minska antalet soldater ännu mer till bara 2.500 just innan Vita huset skulle lämnas över till Biden i januari 2021.

Samtidigt hade IS-K alltmer hamnat i fokus för USA:s intresse i Afghanistan. När Trump tre månader efter sitt tillträde släppte ”alla bombs moder” (USA:s kraftigaste icke nukleära bomb) i Afghanistan, så riktades den inte mot talibanerna utan mot IS-K. Afghanistan hade utvecklats till ett Hobbesianskt* ”allas krig mot alla” med inblandning av tre läger: Kabulregeringen med stöd från amerikanska trupper, talibanerna och IS-K. I denna moment-22-situation genomförde USA till och med angrepp till stöd för talibanernas kamp mot IS-K. Det avslöjades nyligen när den av Trump utsedde stabschefen Mark Milley anspelade på en framtida samordning mellan USA och talibanerna för att slå mot IS-K och liknande grupper i Afghanistan.

Å andra sidan visade USA:s gradvisa tillbakadragande av trupper från Afghanistan att de USA-utbildade trupperna inte var någon match för talibanerna. Precis som när de tog över första gången 1996 var det lätt för talibanerna att ställa sin puritanism i motsats till rivalernas korruption. Mellan 1992 och 1996 hade Afghanistan styrts av korrumpade krigsherrar som stred sinsemellan. Den regering i Kabul som Bush-administrationen hade givit Hamid Kharzi ansvar att bilda var också ytterst korrumpad, och dessutom i utlänningarnas ledband. En regering med så dåligt anseende kan inte motivera soldater att riskera sin liv tillräckligt mycket för att hålla kvar den vid makten.

Situationen som den afghanska regeringens sammanbrott skapade i Kabul har jämförts med Saigon 1975, med de berömda bilderna på evakueringen med helikopter från taket på USA:s ambassad. Men den sydvietnamesiska marionettregeringen hade fler egna rötter än Kabulregeringen, eftersom den var en fortsättning på en regering som fanns före USA:s intervention 1965. Den sydvietnamesiska regimen gjorde motstånd i 2 år efter USA:s tillbakadragande från Vietnam 1973, mot en formidabel folkarmé som USA inte hade lyckats besegra med mer än en halv miljon soldater – en fiende som vid den tidpunkten också hade mer utländskt officiellt och folkligt stöd än talibanerna någonsin har haft.

Den närmaste jämförelsen med fiaskot för Kabulregeringens trupper var de av USA skapade, utbildade och beväpnade irakiska regeringstruppernas fiasko mot ISIS’ offensiv på sommaren 2014. Nouri al-Maliki’s regering i Irak efter Saddam Hussein var lika korrumpad som Kabulregeringen, och dessutom shiaspektivistisk till sin karaktär: inte bara var de sunniarabiska soldaterna ovilliga att riskera livet i strider mot det shiafientliga ISIS, utan dessutom var shiasoldaterna ovilliga att riskera sina liv under ett korrumpat ledarskap och för att försvara de områden med en sunnimajoritet som ISIS riktade in sig på. Ingenting liknar talibanernas parad nyligen med amerikansk utrustning som hade erövrats från Kabulregeringens regeringstrupper mer än ISIS’ parad med liknande utrustning

* Efter filosofen Thomas Hobbes, som hävdade att människan är maktlysten och egoistisk – öa.

som hade erövrats från besegrade irakiska trupper 2014.

Det amerikanska imperiets dårskaper upprepas

Detta är bakgrunden till Joe Bidens beslut att respektera avtalet som hans föregångare hade slutit, och bara skjuta upp tidsgränsen fyra månader till slutet av augusti. Han kunde inte dölja sitt förakt för Washingtons afghanska allierade, som fick hela skulden, och inte heller sitt underförstådda förakt för afghaner i allmänhet och sin motvilja mot framtidsutsikten att låta fler av dem söka sin tillflykt till USA. Ända från början har de afghanska kvinnorna, som en gång hycklande användes som en bekväm förevändning för att rättfärdiga en fortsatt amerikansk intervention i Afghanistan, i själva verket lika mycket varit offer för den amerikanska regeringen som för talibanerna.

Men Biden talade sanning när han i sitt tal de 31 augusti sa: ”Vi stod inför två val: att följa den tidigare administrationens avtal och förlänga det för att få ... mer tid för folk att ta sig ut, eller skicka in tusentals mer soldater och eskalera kriget.” Hans användning av det Vietnamförknippade ordet ”eskalera” var ingen slump. Hela Bidens tal grundade sig på de strategiska lärdomarna efter Vietnam. George W Bush-administrationens dårskaper i både Irak och Afghanistan visade på ett grymt sätt hur kostsamt det var för USA-imperiet att bortse från dem.

Det för oss till en sista och avgörande punkt: de strategiska förändringarna efter Vietnam var inte tänkta att inleda en ny pacifistisk period i USA:s internationella politik. De var bara tänkta att anpassa USA:s imperialistiska operationer till det som var militärt mest effektivt och politiskt minst kostsamt.

Barack Obama rättade sig efter reglerna efter Vietnam genom att på ett mycket omfattande sätt (mycket mer än George W Bush) ta till fjärrkrigföring i form av drönare. Trump följde samma väg, och gjorde ovanpå det användningen av drönare mer ansvarslös. Talande nog inledde både Trump och Biden sina presidentperioder med angrepp med långdistansmissiler mot Syrien, för att visa sin beredvillighet att använda våld på avstånd.

Det är faktiskt vad Biden lovade i sitt ovan citerade tal:

Vi kommer att fortsätta kampen mot terrorismen i Afghanistan och andra länder. Vi behöver bara inte föra markkrig för att göra det. Vi har det som har kallats förmågor över horisonten, som betyder att vi kan slå till mot terrorister och mål utan amerikanska armékängor på marken – eller om så behövs mycket få.

Mer än någonsin är detta vad USA:s imperialistiska aktioner kommer att bestå av i framtiden: angrepp i olika skala, från enskilda mord med drönare till precisionsangrepp med missiler eller flygvapen, tillsammans med en ständig beredskap att ta till ”förkrossande överlägsenhet” för att förstöra ett land, som Irak förstördes 1991 – utan att bli indragen i något statsbyggande.

Med ett nytt ”Vietnamsyndrom” finns det en stark misstro mot utländska operationer i stor skala inom den amerikanska allmänheten, inklusive den amerikanska militären. Men antikrigsrörelsen är mycket mindre uppmärksam och genomför mycket mindre aktioner när det gäller de hejdlösa massakrer som USA begår med drönare och precisionsangrepp. Antikrigsrörelsen måste se dessa aktioner för det de uppenbarligen är: krigshandlingar – och mobilisera mot både dem och mer massiva imperialistiska operationer.